

Издање научне грађе

„Ја заова од комшје једем ноге кокошије“ Сватовске песме из Шајкашке – теренска грађа

Зоја С. Карановић

У спомен на наше казиваче

У прилогу се доноси 196 сватовских народних песама и сватоваца, прикупљених у више села Шајкашке (Вилово, Гардиновци, Госпођинци, Ђурђево, Жабал, Каћ, Ковиљ, Лок, Мошорин, Надаљ, Тител, Чуруг, Шајкаш) у периоду од 1987. до 1990. године. Песме су забележене од 29 певача. У насловима песама и коментарима указује се на народне обичаје који прате песме, обредни контекст и актере.

Кључне речи: сватовске народне песме, сватовци, Шајкашка, теренска истраживања фолклора, свадбени обичаји.

Пре више од тридесет година (1987, 1988, 1989. и 1990) вршила сам теренска истраживања с Весном Катић. Истраживања су обављана у више наврата у селима Шајкашке¹ (Вилово, Гардиновци, Госпођинци, Ђурђево, Жабал, Каћ, Ковиљ, Лок, Мошорин, Надаљ, Титетл, Чуруг, Шајкаш). Том приликом, између осталог, забележено је 196 сватовских песама и сватоваца. Истраживања су обављана углавном самостално, без финансијске, логистичке или било какве друге помоћи шире заједнице, државних институција или невладиних организација. Само је мањи део ове грађе забележен и делимично финансиран у оквиру пројекта Матице Српске „Народна уметност у Војводини, синхронија и дијахронија“ (1986–1990). Посао смо обављале углавном у директном

¹ Шајкашку, област у југоисточној Бачкој, чине општине Тител, Жабал, Нови Сад и Србобран. Према попису из 2002. године, на подручју Шајкашке је живело 67.355 становника, од чега 85% чине Срби. Име Шајкашка потиче од шајкаша, војника из шајкашког батаљона који су чували некадашњу банатску границу. Они су се кретали на шајкама, врстама речних ратних бродова на весла, по Дунаву, Тиси, Сави и Моришу. Због ових околности Шајкашка чини јединствену културно-историјску целину.

контакту с људима, идући од куће до куће, методом рада „од врата до врата“. Забележена грађа налази се у власништву истраживача, снимљена је касетофоном или забележена у свескама.

Јабука

1. То се пева кад се иде на јабуку

Свекрови² редом стоје, дара чекају.
Тихо говори Смиља девојка:
„Свекрови, родитељи, опростите ми,
Ја нисам знала да треба дара,
А да сам знала, ја би спремала.“

(Емилија Вулић, Ковиљ)

2. На јабуци, кад свекрве траже дара

Свекрве редом стоје, дара чекају.
Тихо говори Смиља девојка:
„Премиле мајке, опростите ми,
Ја нисам знала да треба дара.
А да сам знала, ја би спремила.“

(Емилија Вулић, Ковиљ)

3. Куму на јабуци за асталом

Ајмо, куме, на бело,
Читали нам опело:
„Ко не мого попити,
Не мого се покрити –
Ни себе, ни жену,
Ни дечицу малену!“

(Емилија Вулић, Ковиљ)

² Мушка момкова родбина.

Аљинари

4. Аљинарима (1)

Нису ово свати ни свечари,
Већ су ово наши аљинари!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

5. Аљинарима (2)

Ију-ју, ју, шта сам ја,
Боже мили, шта смо ми?
Ми смо данас фендери,³
Фендујемо шифоњере и јастуке беле.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

6. Аљинарима (3)

Аљинари, фендери,
Фендуједу шифоњрере
И јастуке беле!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

7. На аљинама

Ја заова од комшје,
Једем ноге кокошије.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

³ Фендер – фендераш, државни порезник; фендовање – пленидба по одлуци суда.

8. Кад носе девојачку спрему

Плачи, Смиљо, плачи здраво,
Да л' је тебе маме жао?
Било жао или није,
Ми носимо хаљине.

(Зора, Вилово)

Позивање сватова

9. Сеја пева кад купиду сватове

Даре прегледа Јовина мајка,
Даре прегледа, Јову дозива:
„Не купи, мили сине, пуно сватова,
Нема ти мајка пуно дарова.“
Тихо беседи Јовина сеја:
„Купи ми, мили брате, пуно сватова,
У сеје има много дарова:
Двеста пешкира, шест обајлија,⁴
И милом куму златна кошуља.“

(Емилија Вулић, Ковиљ)

Кад се кити перје

10. Кад се ките перјанице

Шта се чује у Јовину двору?
Заовице, праве перјанице.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

⁴ Обајлија – чохани покривач који се ставља преко седла, абајлија.

11. Увече, кад се кити перје

Село се перје кити,
Јова се стиди.
А што се Јова стиди?
Њему се кити.

(Љубица Лазарчев, Гардиновци)

12. Увече, кад се кити перје, певају сви са момкове стране

Бело се перје вије,
Јова се крије.
Не криј се, лепи Јово,
Твоје је перје,
Твоје је перје,
Наше весеље!

(Дева Добановачки, Госпођинци)

13. Кад се телејише⁵ цвеће

Шта се оно на планини сјаји?
Ил' је месец, ил' су звезде сјајне?
Нит је месец, нит су звезде сјајне,
Већ девојке телејишу цвеће.

(Дајка, Гардиновци: пева се и кад долази војвода)

14. Увече, кад се телејише цвеће

Шта се сјаји у Јовином двору?
Нит је месец, нит је сунце јарко,
Већ девојке телејишу цвеће.

(Љубица Лазарчев, Гардиновци)

⁵ Телејисати – облагати, украсити нешто телејем – танким листићем злата или сребра, вараклаисати.

15. Уочи свадбе

Ди нам сву ноћ прегореле свеће?
У Периној соби до сокака.
Ту је мајка световала Перу:
„Чедо моје, младожења Перо,
Кад ти поћеш сутра по девојку,
Не гледај јој злата око врата,
Нит јој гледај везени рукава,
Већ јој гледај ода и погледа –
Како ода и како погледа,
Оће л’ твојој уговети мајци.“

(Милина Марић, Лок)

16. Пре сватова, кад се кити перје (1)

Сву ноћ ноћас прегореше свеће
У Стевиној соби до сокака.
Ту је мајка световала Стеву:
„Сине Стево, моје чедо драго,
Кад ти сутра поћеш по девојку,
Све стричеве у руку пољуби,
Све стричеве, па онда и стрине,
Да ти, сине, не сажале стрине,
Твоја мајка сажалити неће.

(Милосава Отић, Ђурђево)

17. Пре сватова, кад се кити перје (2)

Синоћ сву ноћ прегореше свеће
У Исиној соби код сокака.
Ту је мајка сина световала:
„Ти ћеш, сине, сутра по девојку.
Кад ти поћеш, сине, по девојку,
Мрко гледај, оштро проговарај,

Пуштај скерлет коњ'ма до копита,
Чисту свилу коњ'ма до очију,
Па јој мрко у авлију шетај,
Не би л' те се она убојала,
Још у коси и код браће њене.“

(Емилија Вулић, Ковиљ)

18. Пре сватова, кад се кити перје (3)

Сву ноћ ноћас прегореше свеће
У Јовином двору на прозору.
Ту је мајка световала Јову:
„Кад ми, сине, на венчање пођеш,
Све стричеве у руку пољуби,
Све стричеве, па онда и стрине,
Да ти, сине, не замере стрине.

(Група казивача, Каћ)

19. Пева се увече уочи свадбе (1)

Сву ноћ тавну прегореше свеће
У Јовиној соби до сокака.
Ту је мајка световала Јову:
„Сине Јово, моје сунце јарко...“
[...]

(Дајка, Гардиновци)

20. Пева се увече уочи свадбе (2)

Питала мајка сина воле л' девојку.
„Волим је, мајко, ко сунце јарко,
А она мене ко очи њене!“

(Емилија Вулић, Ковиљ)

21. Пева се увече уочи свадбе (3)

Питала мајка Јову воле л' девојку.
„Волим је, мајко, ко сунце јарко,
А она мене ко очи њене!“

(Дајка, Гардиновци)

22. Пева се увече уочи свадбе (4)

Питала мајка Панту воле л' девојку.
„Водем је, мајко, ко сунце јарко,
А она мене, ко очи њене.“
– „Воли је, сине, воли, твоја је љуба,
Твоја је љуба, моја послуга.“

(Баба Меланка Пирошка, Ковиљ)

Ујутро, припремање за пут

23. Пева се ујутру на дан свадбе (1)

Урани лепи Јова па браћу буди:
„Устајте, браћо моја, бела је зора!
Кола спремајте, коње ватајте,
Да идемо даљноме путу,
Даљноме путу, мени по љубу,
Мени по љубу, мајки по слугу,
Мене да љуби, мајку да служи.“

(Љубица Лазарчев, Гардиновци: „То је за уранка, то се пева више пута.“)

24. Пева се ујутру на дан свадбе (2)

Петлови ранопојци, што не појите,
Јовине миле сеје, што не певате,

Што не певате, брата жените,
Брата жените, снау водите!

(Емилија Вулић, Ковиљ; Дајка, Гардиновци)

25. Пева се кад долазе гости у сватове

Ал' је лепо кад се своји пазе,
Јадни другом мане не налазе.

(Свирци, Мошорин)

Дочекивање и даривање кума, песме куму

26. Кад кум дође до ђувегијине куће

Кум се куми, сва се земља тресе.
Имаш, куме, венце за младенце?
Ако немаш венце за младенце,
Терај коња око винограда,
И набери винове лозице,
И набери стручак рузмарина,
И набери струк румене руже,
То су, куме, венци за младенце.

(Дева Добановачки, Госпођинци)

27. Кад кум долази (1)

Благо нама, ево мила кума!
Водем кума, нег златна голуба.
Голуб бити, па ће одлетити,
С кумом ћемо рујна вина пити.

(Јованка Плавшић, Ковиљ; Љубица Лазарчев, Гардиновци; Мара Рајков, Чуруг)

28. Кад кум долази (2)

Благо нама, ево нашег кума!
Водем кума ко белог голуба,
А кумицу, као голубицу.
Голуб бити, па ће одлетити,
А с кумом ћу рујно вино пити.

(Милосава Зличич; Зора, Вилово)

29. Кад кум долази (3)

Благо нама, ево нашег кума!
Водем кума ко/нег златног/белог голуба,
А кумицу, као голубицу.

(Милица Добановачки, Госпођинци; Милина Марић, Лок)

30. Кад кум долази (3)

Куме, мој мили куме, карај сватове,
Куд гуње беру, зашт' ломе гране?
Требаће, куме, гране и догодине,
Док стане стара мајка млаће женити.

(Дајка, Гардиновци)

31. Кад дође кум, свекрва износи обајлију

Је л' те срамота, Јовина мајко,
Што ти кумовски вранац пред кућом зебе?
Или га покри, или га одби,
Или га покри платном, ил' сувим златом!

(Дајка, Гардиновци)

32. Куму (1)

Куме Вујо, мој премили куме,
Да сам знала да ћеш кумовати,
Сејала би смиље и босиље,
Да ми, куме, по мирису дођеш.

(Радмила Теодинов, Надаљ, певала куму на синовој свадби)

33. Пева се кумовима кад долазе

Кумовати није тако често,
Зато, куме, чувај своје место.

(Свирци, Мошорин, на свадби Раде Бабића)

34. Куму (2)

Водем кума ко златног голуба,
А кумицу као голубицу.

(Љубица Лазарчев, Гардиновци)

35. Кад кум долази

Благо нама, ево нашег кума!
Водем кума ко белог голуба,
А кумицу као голубицу.
Голуб бити, па ће одлетити,
А с кумом ћу рујно вино пити.

(Милосава Зличих, Ђурђево; Зора, Вилово)

36. Свекрва пева куму за столом

Кума двори лепог Паје мајка,
Кума двори, па куму говори:

„Куме Пајо, мој рођени куме,
Да сам знала да ћеш кумовати,
Ја би јутрос рано уранила.
Сејала би смиље и босиље,
Да ми, куме, по мирису дођеш.“

(Љубица Зличич, Дада, Ђурђево)

37. Кад кум седне

Кума дворила Јовина мајка,
Кума дворила, па га молила:
„Куме мој, мили куме, чувај ми сина,
Од ветра јака и од облака,
Од злих очију љубине стрине,
Љубина стрина зле очи има.“

(Дајка, Гардиновци)

38. Кад се кум двори (1)

Кума дворила Јовина мајка,
Кума дворила, па га молила:
„Куме мој, мили куме, чувај ми Јову,
Од ветра јака и од облака,
Од зли очију, Смиљини девојака.

(Зора, Вилово)

39. Кад се кум двори (2)

Молила мајка, мајка:
„Чувај ми, куме, мога Раду,
Од сунца жарка и ветра јака.
Чувај ми, куме, од злих очију,
Од зли очију, Јелкиних очију,
Јелкина стрина зле очи има.“

(Певао стриц Раде Бабића на његовој свадби)

40. Кад се кум двори (3)

Ајде куме, ајде да идемо,
Ајд' идемо снајку да водимо!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

41. Кад се кум двори (4)

Поран' куме, поран' стари свате,
Зарана ми снаву доведите.
Нек донесе сунце у недрима,
А месеца у десном рукаву.

(Љубица Лазарчев, Гардиновци)

Одлазак по девојку**42. Кад сватови полазе по девојку, певају куму**

Заран' куме, заран' стари свате,
Зарана нам снаху/снау доведите.
Нек донесе сунца у недарцу,
А месеца у десном рукавцу.

(Љубица Лазарчев, Гардиновци)

43. Кад сватови пођу по девојку

Ови часи добри, ови најбољи,
Ови најбољи и најсретнији:
„Јеси л' весела, Јовина мајко,
Јеси л' весела, јеси л' радосна?“
– „А како не би весела била,
Кад ми мој Јова одмену води,
Од сваке радње, од воде ладне,
Од свака рада, од редовања.

(Љубица Зличич, Дада, Ђурђево)

44. Ујутру се пева (1)

Сватови уранили, пут изгубили.
Девојка ружу брала, па ји позвала:
„Овамо, свати моји, ово су двори,
Ово су двори, ја сам девојка,
Ја сам девојка вашег момка,
Прстенована а невенчана.“

(Љубица Лазарчев, Гардиновци)

45. Ујутру се пева (2)

Терај, куме, риђу,
Да те не обиђу.
Ако те обиђу,
Продај, куме, риђу!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

46. Кад се иде по девојку (1)

Сватови поранили, пут изгубили,
Изашла лепа Зора, па руком маше:
„Овамо, свати моји, ово су двори моји,
Ја сам девојка вашег момка,
Прстенована а невенчана.
Прстен ми дајте, па ме венчајте.“

(Мара Рајков, Чуруг; Милина Марић, Лок)

47. Кад се иде по девојку (2)

Сватови уранили, пут изгубили,
Девојка руком маше, да им пут каже:
„Овамо, свати моји,
Ово су двори моји.
Ја сам млада девојка,

Прстенована а невенчана.
Прстен ми дајте, па ме венчајте,
Прстен ми дајте, па ме венчајте.“

(Стриц Раде Бабића певао на његовој свадби)

48. Кад се иде по девојку (3)

Овамо, свати моји,
Ово су двори.
Ја сам девојка вашег момка,
Прстенована а невенчана.

(Дева Добановачки, Госпођинци)

49. Кад се иде по девојку (4)

Сватови уранили, пут изгубили.
Девојка руком маше, да им пут каже/покаже:
„Овамо свати моји,
Ово су двори моји,
Ја сам девојка,
Прстенована а невенчана.“

(Мирослава Мијоков, Гардиновци; Зора, Вилово)

50. Кад се иде по девојку (5)

Сватови уранили, пут изгубили,
Девојка руком маше, да им пут каже:
„Овамо, свати моји,
Ја сам девојка вашег момка,
Прстенована а невенчана.“

(Певао стриц Раде Бабића на његовој свадби; Зора, Вилово)

51. Кад се иде по девојку (6)

Сватови уранили, пут изгубили.
Лепа Смиља ружу је брала,
Пут им казала.
„Овамо, свати моји, ја сам девојка,
Ја сам девојка вашег момка,
Прстенована а невенчана,
Вашег ми момка дајте, па ме венчајте.“

(Емилија Вулић, Ковиљ)

52. Кад иду по младу, сватови певају

Спремај дворове, Смиљо, девојко,
Спремај дворове, ређај столове.
Иде ти лепи Јова са милим кумом,
Са милим кумом и старим сватом,
Са старим сватом, ручним девером.

(Љубица Зличич, Дада, Ђурђево)

Код девојачке куће

53. Кад спремају младу

Долети бео цветак из поља равна,
И паде лепој Смиљи на русе косе.
Она га смеће, он се намеће.
Смећ га, не смећи, Смиљо девојко,
Смећ га, не смећи, сметнут га нећеш,
Ни твоје друге сметнуле нису.

(Дајка, Гардиновци)

54. Кад облаче младу (1)

Долети бели венац из поља равна,
И паде лепој Смиљи на русу косу.
Смећи га, лепа Смиљо, сметнут га нећеш,
И твоје друге сметнуле нису.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

55. Кад облаче младу (2)

Долети бео цветак из равна поља,
И паде лепој Фемки на русу косу.
Лепа га Фемка смеће, он се намеће.
Смећ га, не смећи, Фемко, сметут га нећеш.

(Милосава Зличић, Ђурђево)

56. Кад облаче младу (3)

Долети бео цветак из равног поља,
И паде лепој Смиљи на русу косу.
Лепа га Смиља смеће, он се намеће.
Смећ га, не смећ га, Смиљо девојко,
Смећ га, не смећ га, сметут га нећеш.
Ни твоје друге сметуле нису,
Па ни ти, млада, сметут га нећеш.

(Љубица Зличић, Дада, Ђурђево)

57. Кад облаче младу (4)

Долети бео цветак, Смиљи на главу.
Смећи, не смећи, Смиљо девојко,
Смећи, не смећи, сметнут га нећеш.
Ни твоје друге сметнуле нису.

(Баба Јованка, Госпођинци)

58. Кад се меће шлајер на главу

Долети бео венац Смиљи на главу.
Смећи, не смећи, Смиљо девојко,
Смећи, не смећи, сметнут га нећеш,
И твоје миле друге сметнуле нису.

(Мара Рајков, Чуруг)

Долазак сватова

59. Кад сватови дођу по девојку (1)

Сниска стреја, висок ђувегија,
Джи стреју нови пријатељу!

(Певао стриц Раде Бабића на његовој свадби)

60. Кад сватови дођу по девојку (2)

Еј, даће, даће, даће,
Даће баба зету гаће,
А кад баба види хуљу,
Даће баба и кошуљу.

(Радмила Теодинов, Надаљ)

61. Кад сватови дођу по девојку (3)

Врата отвори, Смиљо девојко,
Врата отвори, па се уклони.
Љутит је коњ зеленко,
Па ће те изгазити.
Срдит је лепи Јова,
Па ће те ошинути.

(Дајка, Гардиновци)

На вратима

62. На вратима

Отвор'те нам на собици врата,
Да видимо ту нашу девојку:
Је л' девојка за нашега момка,
Је ли тело за наше одело,
Јесу л' прсти за наше прстење?

(Мара Рајков, Чуруг – „Пева се на врати, док није њина, док је не одбију.“)

Девер и снаја

63. Кад девер обува снају

Мајкино руво свлачи, наше облачи,
Наше је руво ново, ваше половно!

(Љубица Лазарчев, Гардиновци)

64. Кад невеста деверу везује кошуљу

Девер снаји ципеле обува,
Сна деверу кошуљу везива/
Она њему кошуљу везива.

(Љубица Лазарчев, Гардиновци; Мара Рајков, Чуруг)

65. „Кад је облаче унутри, то девер ради“

Сна деверу кошуљу везива,
Девер снаји чарапе обува.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

Кад се изводи млада

66. Кад брат изводи сестру пред полазак на венчање

„Изведи, брате, сестру, за руку десну!“
– „Ја би је изв’о, ал’ ми је жао.
Да сам ја знао, да ми је жао,
Не би је дао.“

(Дева Добановачки, Госпођинци)

67. Пева се кад се изводи млада

Наша снајка/Мара као бела вила,
У бело је свекрва завила/
То је њена свекрва увила.

(Зора, Вилово)

68. Кад брат сестру изводи (1)

Брат сеју за руку води:
„Ој брате, да ли ти је жао,
Што си сеју нама дао?“

(Зора, Вилово)

69. Кад брат сестру изводи (2)

„Изведи, брате, сеју за руку.“
– „Ја би је изв’о, ал’ ми је жао.“
– „Кад те је жао, што си је дао?“
– „Мајка је тајном дала,
Ја нисам знао,
А да сам знао, не би је дао.“

(Емилија Вулић, Ковиљ)

Бацање привеза

70. Кад се код куће баца привез

Бацај јој, лепи Јово на русу косу,
А она теби на очи чарне.

(Милосава Отић, Ђурђево)

71. Кад се млада и младожења бацају привезом

Удри је, лепи Јово, међ очи чарне.

(Љубица Лазарчев, Гардиновци: „То је све, нема више.“)

Опраштање девојке од својих

72. Кад се девојка дели са својима (1)

Плачи, плачи, Биљо, здраво,
Је л' те није мајке жао?

(Радмила Теодинов, Надаљ)

73. Кад се девојка дели са својима (2)

Опроштај иште Јана девојка,
Опроштај иште од рода свога,
Од миле мајке, од оца драга,
Од миле браће, од мили сеја,
Од мили сеја, од родитеља.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

74. Кад се девојка дели са својима (3)

Одби се бисер грана од јоргована,
И лепа Смиља од своје мајке,
Од своје мајке и браће драге.

(Љубица Лазарчев, Гардиновци)

75. Кад се девојка дели са својима (4)

Одби се бисер грана од јоргована.
И л'јепа, л'јепа Смиља од миле мајке,
Од миле мајке и браће драге,
Од својих сестрица и од другарица.

(Мара Рајков, Чуруг)

76. Кад се девојка дели са својима (5)

Дели се зора с данком,
И Ката с мајком:
„Ово је, мајко, моје
И Стеве мога.
А ово друго твоје
И браће моје.“

(Милосава Зличић, Ђурђево)

77. Кад девојку изводе

Опроштај иште Смиља од мајке,
Од миле мајке и браће драге:
„Опрости, мајко, мени на твоје дару,
А ја ћу теби на неговању.“

(Милина Марић, Лок)

78. Кад девојку испраћају, једни плачу

Збогом отац, збогом мати,
Збогом мили роде,
Од данас ћу ја у госте
Долазити овде.

(Мара Рајков, Чуруг)

79. Сватови младожењини

Плачи, Смиљо, плачи снао,
Знам да те је мајке жао.
Нашем Јови рекла
Да ш за њега поћи,
Ал' сад суза сузу вија,
Ал' нема помоћи.

(Дева Добановачки, Госпођинци)

80. Певају кад се крећу сватови од невестине куће (1)

Не плачи, лепа Смиљо,
Не рони суза.
Твоја ће мајка доста плакати,
Кад твоје друге на воду пођу,
На воду пођу, под прозор стану:
„Хајде на воду, Смиљо девојко!“
Твоја ће мајка онда плакати,
Другарицама она ће казати:
„Моја је Смиља пре уранила,
Пре уранила, воде донела,
Воде донела, ал' туђој мајки,
Туђој туђинки, Јовиној мајки.“

(Дева Добановачки, Госпођинци)

81. Певају кад се крећу сватови од невестине куће (2)

Како ће бити Смиљиној мајци,
Кад њене друге по воду пођу,
По воду пођу, по Смиљу дођу.
Њена ће мајка одговор дати:
„Моја је Смиља пре уранила,
Пре уранила, воде донела,
Воде донела, ал' туђој мајци.“

(Дајка, Гардиновци)

82. Кад се девојка опрашта од својих (1)

Смиљина браћа пред коњ'ма стоје,
Пред коњ'ма стоје, у сунце гледе.
„Лакше, полакше, сунашце јарко,
Док нам се сеја с браћом подели,
С браћом подели, с мајком изљуби.“

(Љубица Зличич, Дада, Ђурђево)

83. Кад се девојка опрашта од својих (2)

Одби се бисер грана од јоргована,
И лепа Смиља од своје мајке.
Сви часи добри, ови најбољи,
Најбољи и најмилији.

(Зора, Вилово)

84. Кад је воде

Искочи сјајна звезда из ведра неба,
И лепа Смиља од рода свога,
Од миле мајке и браће драге,
И мили сеја и родитеља.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

85. Сватови који воде девојку подвикују (1)

Лепу Смиљу изведоше,
Сви је редом изљубише,
А мени је нису дали,
Рекли су ми да сам мали.

(Баба Јованка, Госпођинци)

86. Сватови који воде девојку подвикују (2)

Лепу Смиљу изведоше,
Сви је редом изљубише,
А мени је не дадоше,
У шараге⁶ с њоме.

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

87. Пева се у младиној кући (1)

Лепи двори, где сам девовала,
А још лепши, где сам се удала!

(Певали свирци на свадби Раде Бабића, Мошорин)

88. Пева се у младиној кући (2)

Ој, Каћани, јабуке вам горке,
Мошоринци љубе вам девојке.

(Певали свирци на свадби Раде Бабића, Мошорин)

⁶ Шараге, шарагље – ограда на колима с предње и са задње стране; стражњи део кола.

89. Кад сватови пођу од девојачке куће

Стала Смиља на потегу,⁷
Па све виче: „Нећу!“
А на кума намигује,
Да се кола крећу.

(Зора, Вилово; група казивача, Каћ)

90. Певају кад се крећу сватови

Стала цура на потегу,
Па све виче: „Нећу!“
А на кума намигује,
Да се кола крећу.

(Дева Добановачки, Госпођинци)

91. Кад кум изводи снају

Метла ногу на потегу,
Па све виче: „Нећу!“
Па све виче: „Нећу, оћу!“
А на кума намигује,
Да се кола крећу:
„Ја на стара кола нећу,
Стара кола све клепећу,
Већ на нова кола оћу,
Нова кола све клокоћу.“

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

⁷ Потег – део на колима (обично од гвожђа) од предњих точкова до прекоруђа који служи за пењање у кола.

Кад иду на венчање

92. Кад сватови иду на венчање

Морем пловило дрво зелено,
Па допловило граду на врата.
Град му се клања и вако вели:
„Немој на мене, дрво зелено,
Већ мимо мене, у Грчку земљу,
Да киша пада, да трава расте,
Да трава расте, да паун пасе,
Да се китиду Јовине сеје.“

(Дајка, Гардиновци)

93. Путем, кад се иде на венчање, пева се

Долом полегла зелена трава,
Брегом цветала ружа румена.
Послаше двоје млади да беру ружу,
Лепога Јову и лепу Смиљу.
Јово је бере, па Смиљи даје;
Смиља је смеће, у недра меће,
А из недара, другарицама:
„Узмите, миле друге, руже румене,
То ми је набро Јово делија,
Јово делија, мој ђувегија.“

(Дајка, Гардиновци)

94. Певају девојци кад иде на венчање

Наша Смиља као бела вила,
Наша Смиља као бела вила!
То је њојзи свекрва купила,
То је њојзи свекрва купила!
Пуштај, Смиљо, свилу нек се каља,
Пуштај, Смиљо, свилу нек се каља!

Та ти ниси било чија снаја,
Та ти ниси било чија снаја!

(Љубица Зличич, Дада, Ђурђево)

95. Неко од младожењиних (1)

Пуштај, Маро, свилу нек се каља,
Јер ти ниси било чија снаја!

(Зора, Вилово)

96. Неко од младожењиних (2)

Пусти, Маро, шлајер нек се лопа,
Венчаће те виловачки попа!

(Зора, Вилово)

97. Неко од младожењиних (3)

Наша Мара сва у белом цвећу,
А за њоме заове полећу!

(Зора, Вилово)

98. Неко од младожењиних (4)

Наша Мара као бела вила,
То је њена свекрва увила!

(Зора, Вилово)

99. Кад хвале момка

Наш је Јова у бокалу лала,
Па се њему сама обећала!

(Зора, Вилово)

100. Кад иду на венчање, певају деверу (1)

Ој девере, пауново перје,
Ој девере, пауново перје,
Сад је твоје и наше весеље!
Сад је твоје и наше весеље!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг; Љубица Зличкић, Дада, Ђурђево)

101. Кад иду на венчање, певају деверу (2)

Ој девере, пауново перје,
Сад је моје и твоје весеље!

(Милина Марић, Лок; Зора, Вилово)

Венчање

102. Пред црквом

Црквене се отварају двери,
Венчаће се голубови бели!

(Зора, Вилово)

103. Кад иду на венчање

Венчало се луче и голупче,
Јова луче, а Мара/Смиља голупче.

(Дева Добановачки, Госпођинци; Зора, Вилово)

104. Деверу пева заова

Ој девере, да ли ти је жао,
Што си снау моме брату дао?

(Зора, Вилово)

105. Синоћ била ваша

Синоћ била ваша, ваша,
Сад ће бити опет наша,
Опет наша водоноша.
А каква је, бона, слатка ко бомбона.
Е, е, е, хај, сладак сам и ја!

(Певао стриц Раде Бабића на његовој свадби)

106. Подвикива се кад воде новину

Наша нова, новина,
На тавану ноћила!
Ћилимом се покрила,
Лепог момка добила!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

107. Наша снајка

Наша снајка не зна оченаша,
Водићу је на салаш, научиће оченаш!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

108. Пева се сестрама (1)

Јовине миле сеје, што не певате,
Што не певате, брата жените,
Брата жените, снају водите.

(Дајка, Гардиновици)

109. Пева се сестрама (2)

Јовине миле сеје, што не певате,
Што не певате, брата жените,
Брата жените, снају водите.

(Дајка, Гардиновци)

Кад се очекују сватови

110. Кад се очекују сватови (1)

Изађи прид двор, остарела мајко,
Прид двор изађи, горе погледај.
Иде ли лепи Ђока, води л' девојку?
Води, не води, је л' се проводи,
Носи, не носи, је л' се поноси.

(Мара Рајков, Чуруг)

111. Кад се очекују сватови (2)

Пред двор ишетај, Стевина мајко,
Па ти погледај здесна налево,
Иде л' ти твој син Стева,
Води л' девојку.
Води, не води,
С њом се проводи,
Носи, не носи,
С њом се поноси.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

112. Кад треба скидати снаху

Плаћај, свекре, па скидај девојку,
Ил' је плаћај, ил' је натраг враћај.

(Дева Добановачки, Госпођинци: „Свекар треба да плати куму невесту кад сватови дођу.“)

113. Стигла је новина с венчања (1)

Плаћај, свекре, па скидај девојку,
Јел' је плаћај, јел' је натраг враћај.
Нема свекар снаву да исплати.

(Мара Рајков, Чуруг)

114. Стигла је новина с венчања (2)

Не мож' свекар сnavу да исплати.
Подај банку, да видимо снајку,
Лепша снајка, нег свекрова банка.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

115. Кад свекар скида снаху с кола

Не мож' свекар сnavу да исплати,
Ил' је плаћај, ил' је натраг враћај!

(Дајка, Гардиновци)

116. Кад улазе сватови

Радосни свекре, шта си желио,
Шта си желио, то си добио,
Лепу лепојку, Ранку девојку.

(Група казивача, Каћ)

117. Кад младенци долазе, свекрва пева

Сад ће мати децу дочекати
Са шећером и пиринцом белом!

(Љубица Лазарчев, Гардиновци)

118. Кад дођу са девојком и свекрва дочекује сватове

Изаћ' прид двор, лепог Јове мајка,
Па изнеси свилену кошуљу,
Што си ткала кад си га љуљала,
Што си шила кад си га женила.

(Љубица Зличич, Дада, Ђурђево)

119. Кад долазе сватови младожењиној кући

Изиђи прид двор, Јовина мајко,
И изнеси хваљену кошуљу
Што си прела кад си га носила,
Што си ткала кад си га љуљала,
Што си шила кад си га женила.

(Дева Добановачки, Госпођинци)

120. Кад се шири постав (1)

Шири платно, лепог Цвете мајко,
Платно ткала кад си га родила,
А ширила кад си га женила.

(Милица Добановачки, Госпођинци)

121. Кад се шири постав (2)

Стери платно, лепог Јове мајко,
Стери платно и дочекај злато.

(Дева Добановачки, Госпођинци)

122. Ваша снајка (1)

Ваша снајка на икону личи,
Она вашу фамилију дичи!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

123. Ваша снајка (2)

Бабићеви има једно више,
Сад се Јела Бабић пише!

(Свирци на свадби Раде Бабића, Мошорин)

124. Свекрва пева (1)

Свирајте ми тихо и лагано,
Та ово је једва дочекано.

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

125. Свекрва пева (2)

Свекрва сам први пут у веку,
Добила сам високу, па лепу.

(Зора, Вилово)

126. Свекрви (1)

Свекрвице, је л' то твоја дика,
Што је снајка лепа, па велика?

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

127. Свекрви (2)

Свекрвице, ала ти је дика,
Снајка ти је лепа, па велика!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

128. Свекру (1)

Свекре бабо, је л' то теби драго,
Је л' ти драго што с' добио благо?

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

129. Младожењи

Савијо се рузмарин, па виси,
Ао, Радо/ђувегијо, више момак ниси!

(Свирци на свадби Раде Бабића, Мошорин; Миленко Степанов,
свирац, Чуруг)

130. Ова кућа пуна је весеља

Ова кућа пуна је весеља,
Сад се свима испунила жеља.

(Свирци на свадби Раде Бабића, Мошорин)

131. Све је лепо и време ваљано

Све је лепо и време ваљано,
Ово наше једва дочекано.

(Маца Савин, Надаљ)

132. Свирајте ми лепо, полагаано

Свирајте ми лепо, полагаано,
То је наше једва дочекано.

(Смиља Туцић, Надаљ; Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

133. Свекру (2)

Лепа снајка, а лепа и блуза,
Оде свекру чардак кукуруза!

(Свирци на свадби Раде Бабића Мошорин)

134. Свекру (3)

Гледај бабе, како руке шири,
Свет говори да он лепо живи.

(Свирци на свадби Раде Бабића Мошорин)

135. Жени сина ко новаца има

Жени сина ко новаца има,
А ко нема, тај седи, па дрема.
(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

136. Свекрви (3)

Свекрва је дебела па мала,
Она тражи снаву с иљадама.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

137. Свекрви (4)

Свекрвице, да ја имам тала,
Ја твог сина не би ни гледала!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

138. Свекру (4)

Свекре бабо, је л' твоја воља,
Да ти свира ова банда моја!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

139. Заови (1)

Заова сам и рођена сеја,
Женим брата, пуна сам весеља!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

140. Заови (2)

Ја, заова, ја, ја,
Која није нек чека.

(Милина Марић, Лок)

141. Заови (3)

Заовице, ако волиш брата,
Дед' покажи кол'ка ти је плата!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

142. Деверу (1)

Ој, девере, бриго материна,
Најлепши си међу сватовима!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

143. Куму (1)

Кумуј куме, сад је твоја влада,
Твоја влада, а наша парада.

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

144. Куму (2)

Кумуј куме, сад је твоја влада,
Опраће ти ноге нова млада!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

145. Куму (3)

Ала свира ова жица танка,
А кум плаћа као „Инвест банка!“

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

146. Куму и куми (1)

Водем кума, још волијем куму,
Она носи гаћице на гуму.

(Свирци, Мошорин на свадби Раде Бабића)

147. Куму и куми (2)

Водем кума, још волијем куму,
Она носи гаћице на гуму.
Гума пукла, кума гаће свукла.

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

148. Свекрви (5)

Ја свекрва, ја, ја,
Ја свекрва једина!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

149. Свекрви (6)

Ја свекрва свекрвача,
Напила се ко крмача!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

150. Свекрви (7)

Ја свекрва фина,
Оженила сина.

(Мирослава Мијоков, Гардиновци)

151. Тетки (1)

Ја тетка без тетка,
Ко кокошка без петла.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

152. Стрини

Ја стрина без стрица,
Метули ме код свињца,
А ја нећу да седим,
Оћу да се веселим.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

153. Гостима

Гости наши, једите и пијте,
Само немој да ми замерите!

(Зора, Вилово)

154. Прији (1)

Волим прију гаравих очију,
Прија мене, а ја очи њене!

(Група казивача Каћ)

155. Шогорице певају

Ој шогоре, купи ми бомбоне,
Да те моја сестра боље воле!

(Група казивача, Каћ)

156. Погачарима се пева

Нису ово свати/гости и свечари,
Већ су ово наши погачари!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

157. Погачарима (2)

Погачари, извол'те унутра,
Јел унутра можемо до сутра!

(Дајка, Гардиновци)

158. Погачарима (3)

Погачари, наши мили гости,
Ви сте нама дошли у радости!

(Дајкина снаха, Гардиновци)

159. Наздравља се

Црна мала јагода,
Слађе вино нег вода.
Вода је лед, вино је мед,
Пијте гости, на вас је ред!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

160. Наздравља се гостима

На столу су чаше шлинговане,
Пијте, гости, није из кафане!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

161. Погачарима (4)

Пуше гости, пуна соба дима,
Ала и' је дворити милина.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

162. Пева се свекрви (8)

Најсрећнија ја сам, а и моја прија,
Она ћерку удаје, а ја женим сина.

(Казивач непознат)

163. Када изводе лажну младу (1)

Видеће се деверова глава,
Кад га буде снајка рашчупала!

(Казивач непознат)

164. Када изводе лажну младу (2)

Наша снајка гледати се не да,
Та изблиза на мушко изгледа!

(Казивач непознат)

165. Деверу (2)

Ој, девере, је л' ти није жао,
Ти си нама криву снајку дао!

(Казивач непознат)

166. Када изводе лажну младу (3)

Еј, девере, ти сачувај главу,
Па ти нама дај сад снајку праву.
(Казивач непознат)

167. Када се показује лажна невеста

Гледај сестру, те снајку познај,
А за ову ни динара не дај.

(Казивач непознат)

168. Удала се мома

Удала се мома, да је није дома!

(Милина Марић, Лок)

169. Све ћу

Све ћу, све ћу,
Ал' одбећи нећу!

(Милина Марић, Лок)

170. Еј, кћери

– Еј, кћери, је л' то тај, уља и бећар?
– Јесте, мајко, то је тај, ал' није бећар.

(Група казивача, Каћ)

171. Ђувегија

Ђувегија само саго главу,
Ко сивоња када пиша траву!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

172. Свекрви (9)

Свекрвице, ти ћеш знати права,
Кад те буде снајка рашчупала!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

173. Свекрви (10)

Свекрва се дрмуса,
Најела се купуса!

(Мирослава Мијоков, Гардиновци)

174. Свекрви (11)

Шарен ћилим до неба,
Свекрва ми не треба!
Не треба ми свекрвица,
Кућна свађалица.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

175. Свекру (5)

А, гле наше кубуре,
Упо свекар у буре,
А свекрва под лавор,
Ал' се деру ко шаров.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

176. Свекру (6)

Играј, свекре, око дуда,
И код нас је било чуда!

(Смиља Туцић; Маца Савин)

177. Прији (2)

Ала прија ситно намигива,
Оће прија, зашто не би и ја!

(Казивач непознат)

178. Пријатељима

Шалили се пријатељ и прија,
Па у шали ноге помешали!

(Казивач непознат)

179. Заови (4)

Ја заова, ја, ја,
По вољи ми моја сна.
А брат ми је повољнији,
Ваљда што је рођенији!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

180. Заови (5)

Ја заова од тетке,
Метули ме код пећке.
А ја нећу да седим,
Оћу да се веселим!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

181. Заови (6)

Ја заова рођена,
Пица ми је гвоздена,
Ко је може обити,
Тај ће дукат добити.

(Мара Ракић, Чуруг)

182. Тетки (2)

Аој тетка, а ди ти је тетак,
Да му није отказао метак!

(Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

183. Удовицама

Удовице, ала сте ми фине,
Ви носите шарене аљине.

(Емилија Вулић, Ковиљ (иначе и сама удовица): „Мало да дираш,
кад су у свадби.“)

184. Пева се стално

Сви часи добри, ови најбољи,
Чији су бели двори највеселији,
Чија је стара мајка најрадоснија? –
Јовини бели двори највеселији,
Јовина стара мајка најрадоснија.

(Казивач непознат)

185. Кад је време да прате кума

Ми ћемо поћи, а ви нам не дајте,
Уздице сапните/сакријте, коње нам свежите/сапните.

(Дајкина снаха, Гардиновц; Миленко Степанов, свирац, Чуруг)

186. Кад су пратили кума (1)

Овим шором подигла се буна,
Добановачки прате свога кума!

(Емилија Дорошки, Госпођинци)

187. Кад су пратили кума (2)

Ладан ветар са истока дува,
Сад Стејини прате свога кума/
Коларови прате свога кума!

(Баба Меланка Пирошка, Ковиљ; Јованка Плавшић, Ковиљ)

188. Шта ћу, мати

Шта ћу, мати, па шта ћу,
Научи ме како ћу.
Научи ме, мила мати,
Свекру чести дати!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

189. Лети голуб

Лети голуб на зелену траву,
И он носи љубичицу плаву.
Гледај, свекре, како лети смерно,
Тако ћу те ја служити верно.

(Милосава Отић, Ђурђево)

190. Погачарима (5)

Нису ово свати ни свечари,
Већ су ово наши погачари.

(Дајка, Гардиновци)

191. Погачарима (6)

Погачари, наши мили гости,
Ви сте нама дошли у радости.

(Дајкина снаха, Гардиновци)

192. Кад погачари напијају

Ко не мого попити,
Не мого се покрити,
Ни себе ни жену,
Ни дечицу малену!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

193. Кад погачари треба да иду (1)

Ала водем колачића врући,
Ал' не водем, морам ићи кући!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

194. Кад погачари треба да иду (2)

Наши гости, зар се не сећате,
Кад крофне поје'те, кући да идете.

(Емилија Вулић, Ковиљ; Даница и Стева Марић, Каћ)

195. Погачарима певају домаћини

Гости наши, кад крофне појете,
Онда знајте, кући да идете.

(Емилија Вулић, Ковиљ)

196. Кад погачари треба да иду (3)

Ала волем колачића врући,
Ал' не волем, морам ићи кући!

(Емилија Вулић, Ковиљ)

Казивачи и певачи

1. Вулић, Емилија, Ковиљ
2. Дајка, Гардиновци. Научила да пева од оца. Он је волео друштво. „Три ноћи седи у кафани, па дође кући.“ Сватовце је учила и од мајке. Учили су „све једно од другог“. За песму на свадбама некад каже: „Тако свирци свираду, све жице кидаду.“
3. Добановачки, Дева, Госпођинци
4. Добановачки, Милица, Госпођинци
5. Дорошки, Емилија, Госпођинци
6. Зличих, Љубица Дада, Ђурђево
7. Зличих, Милосава, Ђурђево
8. Баба Зора, Вилово
9. Баба Јованка, Госпођинци
10. Јовановић, Радица, Гардиновци
11. Група казивача, Каћ
12. Лазарчев, Љубица, Гардиновци
13. Марић, Даница, Каћ
14. Марић, Милина, Лок
15. Марић Стева, Браша, Каћ
16. Мијоков, Мирослава, Гардиновци
17. Николашев, Драгиња, Госпођинци
18. Отић, Милосава, Ђурђево
19. Пантић, Зора, Госпођинци
20. Пирошка, Меланка, Ковиљ
21. Плавшић, Јовнака, Ковиљ
22. Рајков, Мара, Чуруг
23. Ракић Мара, рођ. 1912, Чуруг
24. Савин, Маца, Надаљ
25. Свирци на свадби Раде и Бабића, Мошорин
26. Степанов, Љубинка, Госпођинци
27. Степанов, Миленко Чуруг
28. Теодинов, Радмила, Надаљ
29. Туцић, Смиља Надаљ

“I, Neighbour’s Sister-in-Low, Eat Chicken Legs”:
Weddings Songs in Šajkaška – Field Collection

Zoja S. Karanović

Summary

The article comprises 196 wedding folksongs and *svatovac* songs, which were collected in several villages in Šajkaška, northern Serbia (Vilovo, Gardinovci, Gospođinci, Đurđevo, Žabalj, Kać, Kovilj, Lok, Mošorin, Nadalj, Titel, Čurug, Šajkaš), in the period 1987–1990, from 29 singers. The titles of songs and comments refer to folk customs which accompany songs, to ritual context of wedding and participants.

Keywords: weddings songs, *svatovac*, Šajkaška (northern Serbia), folklore fieldwork, wedding customs.

проф. др Зоја С. Карановић
Универзитет у Новом Саду,
Филозофски факултет
Е-пошта: zjanko@stcable.net

Примљено: 1. 12. 2021.
Прихваћено: 20. 12. 2021.